
Rektorvedtak

Til: Fakultet og forvaltningsutvalg

Kopi til: Utdanningsutvalget, Studenttinget, Avdeling for studieadministrasjon, Avdeling for studenttjenester, Avdeling for utdanningskvalitet

Fra: Rektor

Signatur:

Rektorvedtak - områdeemne og examen philosophicum

Med fullmakt gitt i § 4-11 (2) i forskrift om studier ved NTNU, fatter rektor med dette nærmere bestemmelser for ny fellesemneordning på bakgrunn av anbefalingene gitt i utvalgsrapportene «Områdeemnet ved nye NTNU» og «Ex.phil. ved nye NTNU», og etter råd fra Utdanningsutvalget.

Utdanningsutvalget har en særlig oppgave i å gi rektor råd om fellesemnene, og rektor forventer at Utdanningsutvalget benyttes aktivt av fakultet og forvaltningsutvalg som en interfakultær arena for drøfting, erfaringsutveksling og rådgivning i det videre arbeidet med de nye fellesemnene. Utdanningsutvalget skal også holdes løpende orientert om fremdrift i arbeidet.

1. Bakgrunn

I forbindelse med fusjonen mellom Høgskolen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Ålesund, Høgskolen i Gjøvik og NTNU gjennomførte et bredt sammensatt utvalg en kartlegging av fellesemner ved institusjonene på oppdrag av rektor. Med grunnlag i kartleggingsarbeidet og gitt mandat, foreslo utvalget en ny modell for fellesemner ved NTNU. Fellesemneutvalget, ledet av Svein Gladsø, leverte i september 2016 rapporten «Fellesemner ved NTNU - en ny modell».

Den nye fellesemneordningen ble vedtatt i styresak 87/16. Rektor ble i styresaken gitt i oppdrag å nedsette to utvalg som fikk i oppgave å utrede rammene for en ny områdeemneordning og en revidering av ex.phil. Mandat, styrevedtak, høringssvar samt råd og innspill fra Utdanningsutvalget har vært førende for utvalgenes arbeid.

Ordningen skal omfatte alle bachelorprogram og alle studieprogram som fører til høyere grad eller profesjonsstudier ved NTNU. I tillegg omfattes alle masterprogram av kravet om å inkludere Ekspert i Team (EiT), jf. § 4-12 i forskrift om studier ved NTNU. Dette er et emne som på lignende måte som NTNUs øvrige fellesemner skal være «felles for alle studentene» og bidra til at studenter møtes over faggrenser. Ex.phil., områdeemnet og EiT utgjør dermed det som omtales som fellesemner ved nye NTNU.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim Norway	postmottak@ntnu.no www.ntnu.no	Høgskoleringen 1 Hovedbygningen	+47 73595000	seniorrådgiver Kjersti Møller kjersti.moller@ntnu.no

Adresser korrespondanse til saksbehandlerne. Husk å oppgi referanse.

Fakultet og forvaltningsutvalg mottar med bakgrunn i anbefalingene fra områdeemneutvalget, ex.phil.-utvalget og Utdanningsutvalget to bestillinger:

- a) Bestilling til alle fakultet/forvaltningsutvalg om utvikling av områdeemne(-r)
- b) Bestilling til Det humanistiske fakultet om revidering av ex.phil.

2. Rektorvedtak vedrørende områdeemneordningen

Formålet med områdeemneordningen er at denne skal bidra til å knytte en NTNU-identitet til studieporteføljen, styrke integrasjonen og bygge faglige fellesskap i et nytt NTNU, forsterke studieprogrammernes relevans innen profesjons-, arbeids- og samfunnsliv, samt gi nødvendige felles perspektiver på studiene ved NTNU.

Rektor vil i den forbindelse spesielt fremheve intensjonene som realiseres gjennom det nye områdeemnet og ber fakultet og forvaltningsutvalg som studieområdeforvaltere rette oppmerksomhet mot disse i sitt videre arbeid:

1. Styrking av faglig integrasjon gjennom samarbeid om felles emner innenfor et studieområde.
2. Styrking av faglig kvalitet og relevans i programmene gjennom aktiv bruk av de generiske tematikkene og de føringer for tverrfaglighet og arbeidslivsrelevans som ligger i disse.
3. Styrking av faglige og sosiale fellesskap gjennom at studenter fra ulike fag- og profesjonskulturer i et studieområde møtes i områdeemnet, lærer av hverandre og vinner innsikt i beslektede og tilstøtende fagtradisjoner som de kan forvente å møte i yrkesutøvelse.

2.1 Studieområder

Områdeemnet realiseres gjennom en områdetilnærming hvor studieprogrammene inndeles i avgrensede faglige fellesskap, som også skal stimulere til økt samarbeid. Alle studieprogram som faller inn under § 4-11 i forskrift om studier ved NTNU skal tilhøre et studieområde.

Rektor vedtar følgende syv studieområder:

1. Humaniora og estetiske fag
2. Lærer- og lektorutdanning
3. Medisin og helse
4. Realfag
5. Samfunnsvitenskap
6. Teknologi
7. Økonomi, ledelse og administrasjon

Dersom det på et senere tidspunkt blir nødvendig å endre inndelingen i studieområder, gjøres vedtak om ny inndeling av rektor. Utdanningsutvalget gir råd til rektor i den forbindelse. Det ligger til fakultet og

forvaltningsutvalg å avgjøre hvilket studieområde det enkelte studieprogram som omfattes av ordningen skal tilhøre til enhver tid. Det skal fremgå av studieplanen hvilket studieområde studieprogrammet tilhører.

2.2 Generiske tematikker

De generiske tematikkene danner rammen for studieområdenes utarbeidelse av områdeemner. De generiske tematikkene angir utvalgte faglige fokusområder hvor NTNU kan bidra på en særegen måte i kunnskapsutviklingen. Tematikkene reflekterer NTNUs verdigrunnlag gjennom å vektlegge utviklingen av studentene som demokratiske og ansvarlige samfunnsborgere, stilt overfor nasjonale og globale kunnskapsutfordringer.

Hovedoppgaven for studieområdeforvalterne i et studieområde er i fellesskap å velge de generiske tematikkene som skal være gyldige innenfor dette studieområdet. Studieområdeforvalterne har videre ansvar for å realisere de valgte generiske tematikkene i felles og relevante - maksimalt fire (4) - områdeemner for studieprogrammene innad i studieområdet. Studieområdet danner dermed den faglige overbygningen for områdeemnene som er felles for de studieprogrammene som tilhører et studieområde.

Rektor vedtar følgende åtte generiske tematikker, med tilhørende overordnede beskrivelser:

1. Etikk
2. Innovasjon og entreprenørskap
3. Kunnskap, læring og danning
4. Ledelse
5. Medborgerskap og politikk
6. Natur, miljø og bærekraft
7. Teknologi
8. Tverrfaglig samhandling

Etikk

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes etikkkompetanse med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner innenfor denne tematikken vil studentene kunne arbeide med etiske utfordringer knyttet til sitt fags yrkesutøvelse, undersøke aktuelle etiske kontroverser i fagområdet og de ulike posisjoner som finnes i samfunnet, eller arbeide med aktuelle etiske debatter knyttet til de samfunnsutfordringer som fagfeltet forventes å kunne løse. Studentene vil få kunnskap om etiske teorier og tilnærminger og oppnå innsikt i hvordan etiske utfordringer kan identifiseres, forstås og håndteres innenfor eget fagområde eller yrkesutøvelse.

Innovasjon og entreprenørskap

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes kompetanse rundt innovasjon og entreprenørskap, med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner med vekt på innovasjon vil studentene kunne arbeide med problemstillinger knyttet til utvikling av varer og tjenester eller utvikling av anvendelsesområder, primært innenfor eksisterende virksomheter og organisasjoner. I emner orientert mot entreprenørskap vil det legges vekt på forretningsutvikling og nyskaping, samt sosialt og kulturelt entreprenørskap. Studentene vil få kunnskap om teorier om innovasjon

og entreprenørskap og få kjennskap til praktiske eksempler fra feltet. Studentene vil utvikle evne til å reflektere over egen kompetanse opp mot behov og utfordringer i arbeidsmarkedet og samfunnet.

Kunnskap, læring og danning

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes kompetanse rundt kunnskap, læring og danning i profesjons- og samfunnsperspektiv, med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner innenfor denne tematikken vil studentene arbeide med forskning- og kunnskapsbaserte tilnærminger til feltet. Emner vil kunne fokusere på viktige forskjeller som ligger i tilnærmingene kunnskap, læring og danning. Studentene vil få innsikt i rådende diskurser i feltet, samt få trening i å reflektere over konsekvensene av forskjellige posisjoner for utforming av læringsprosesser inn mot egne fagområder.

Ledelse

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes kompetanse i å lede hele eller deler av virksomheter og organisasjoner, med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner under denne tematikken vil studentene kunne arbeide med utfordringer knyttet til ledelse, økonomisk styring, personalutvikling og organisasjonsforståelse og -utvikling. Studentene vil få innsikt i typiske utfordringer knyttet til ledelse og organisasjon innenfor eget fagfelt, og få grunnleggende trening i å analysere slike utfordringer.

Medborgerskap og politikk

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes kompetanse rundt medborgerskap og dets politiske og samfunnsmessige betingelser, med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner under denne tematikken vil studentene kunne arbeide med problemstillinger rundt demokrati og medvirkning, det være seg i politiske prosesser og institusjoner eller innenfor arbeidsliv, kultur og helse/velferd. Studentene vil få kunnskap om teorier og praksiser rundt demokrati og medvirkningsprosesser med relevans for eget fagområde, samt få trening i å analysere utfordringer knyttet til dette.

Natur, miljø og bærekraft

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes kompetanse rundt bærekraftig samfunnsutvikling, med særlig vekt på forvaltning av naturressurser, og med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområde. I emner under denne tematikken vil studentene kunne arbeide med forholdet mellom bærekraft og økonomisk vekst og med politiske og verdimessige mekanismer knyttet til ressursforvaltning. Studentene vil få innsikt i teorier om bærekraftig naturforvaltning og metoder for å vurdere bærekraftighet, samt få trening i å beskrive og reflektere over fagrelevante saksforhold i samfunnsdebatten som berører bærekraftighet.

Teknologi

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes forståelse for teknologi og teknologiens kontekster, med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner innenfor denne tematikken vil studentene kunne arbeide med forskjellige teknologiers forutsetninger, anvendelser og betydning for samfunnsutviklingen. Emner vil kunne ta utgangspunkt i et bredt

teknologibegrep som omfatter så vel systemer og hjelpemidler (f.eks. språk) som kunnskapsbaserte verktøy, teknikker og fremgangsmåter. Studentene vil arbeide med forståelse av teknologi som begrep, tilegne seg grunnleggende teknologihistorie, samt identifisere og håndtere utfordringer knyttet til programrelevante teknologier.

Tverrfaglig samhandling

Områdeemner som utvikles innen denne generiske tematikken skal oppøve studentenes kompetanse rundt tverrfaglig samhandling, med utgangspunkt i de involverte programmenes fagområder. I emner under denne tematikken vil studentene kunne arbeide med utfordringer knyttet til møtet mellom utøvelsen av eget fag og andre fag/profesjoner, både innenfor tverrfaglige, sammensatte team og i andre sammenhenger. Studentene vil få kunnskap om gruppeprosesser og samhandling, oppnå innsikt om programrelevante praksiser som inneholder krav om tverrfaglig samhandling, samt få trening i å identifisere og analysere utfordringer i slike praksiser.

2.3 Evaluering av ordningen

Områdeemneordningen skal til enhver tid oppfattes som relevant. Rektor støtter områdeemneutvalgets syn på at det er viktig å sikre denne relevansen gjennom en systematisk evaluering av ordningen fem år etter at den innføres. Resultater av en slik evaluering bør inngå i kunnskapsgrunnlaget ved vurdering og strategisk utvikling av NTNUs fellesemneordning, herunder områdeemneordningen, slik at man sikrer at intensjonen er oppfylt.

Det kan åpnes for mindre justeringer av beskrivelsene av de generiske tematikkene dersom dette blir nødvendig, f.eks. som resultat av det systematiske kvalitetsarbeidet ved NTNU eller andre erfaringer som gjøres med NTNUs fellesemneordning. Dersom det blir behov for en revidering av de generiske tematikkene vedtas dette av rektor. Utdanningsutvalget gir råd i den forbindelse.

3. Rektorvedtak vedrørende revidering av ex.phil

I den nye fellesemneordningen er ex.phil. en inngang til den kunnskapskultur et universitet utgjør og et emne som skal bidra til allmenndannelsen av studenter innen academia. Ex.phil. er både et universelt fellesemne, samtidig som det er fagområdetilpasset. Denne dobbeltheten ønsker rektor å beholde som utgangspunkt for en tilpasning til nye studier. Det betyr at ex.phil. beholdes med en kjernedel på 2/3 og variantspesifikk del på 1/3.

Fusjonen ved NTNU har ført til en større bredde i studieområdene ved NTNU. Blant de nye studieområdene som er innfusjonert i NTNU finner vi blant annet økonomifag og lærerutdanning. Rektor mener at det er rimelig at disse får egne varianter. I tillegg er det kommet til en rekke profesjonsutdanninger innen helse- og sosialfag, samt innen teknologifag. Noen av disse vil kunne benytte reviderte versjoner av eksisterende varianter, men det er ikke tilfelle for alle.

3.1 Varianter

Rektor vedtar følgende syv ex.phil.-varianter:

1. Humanistiske og estetiske fag
2. Ingeniørutdanning
3. Lærer- og lektorutdanning
4. Medisin og helse
5. Samfunnsvitenskap
6. Teknologi og realfag
7. Økonomi

3.2 Prosess for utvikling av varianter

Ex.phil.-utvalget var delt når det gjelder ansvarsplassering for utvikling av innholdet i den variantspesifikke delen på 1/3. Rektor mener utvikling av variantdelene må ledes av ett fagmiljø med kompetanse på de ulike elementene som inngår i emnet. Dette sikrer at helheten i ex.phil., samt dets rolle som fellesemne, ivaretas. Det tilsier at dette fagmiljøet også bør ha hovedansvar for å utvikle emnet og tilse at det er samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser, pensum og undervisningsform.

Institutt for filosofi og religionsvitenskap ved Det humanistiske fakultet utvikler de ulike variantene innen ex.phil., men rektor forventer at dette skjer i tett samarbeid med fagmiljø fra variantområdet, slik utvalget presiserer. Samarbeidsrelasjonene må etableres så tidlig som mulig i utviklingsarbeidet, slik at det blir lettere å identifisere eventuelle faglige eller organisatoriske utfordringer.

4. Rektorvedtak vedrørende prosedyre for programfritak

Rektor avgjør om et studieprogram fritas fra å ha ex.phil. og/eller områdeemne, jf. § 4-11 (2) i forskrift om studier ved NTNU. I det videre arbeidet frem til oppstart studieåret 2019/2020 er det viktig at studieprogramforvalterne i felleskap aktivt benytter de mulighetsrom som finnes i programmene, herunder også i rammeplanene, til å innføre emnene. I løpet av dette utviklingsarbeidet kan det likevel oppstå faglige og organisatoriske forhold som gjør det utfordrende å innføre emnene.

Dersom det i utviklingsperioden 2017/2018 blir avdekket slike forhold, skal dette snarest legges frem for Utdanningsutvalget, som har en særlig oppgave å gi råd til rektor om eventuelt fritak. Rektor vedtar følgende prosedyre og kriterier for prosess for programfritak:

1. Når studieprogramrådet/den programfaglige instansen utarbeider forslag til studieplan for et studieprogram som fakultetet eller et forvaltningsutvalg skal godkjenne, kan de søke om fritak fra ex.phil. og/eller områdeemne for studieprogrammet.
2. Fakultetet eller forvaltningsutvalget skal foreta en samlet vurdering der programrådets vurderinger, og der det er aktuelt, emneansvarlig for ex.phil. inngår.

3. Dersom fakultetet eller det aktuelle forvaltningsutvalget slutter seg til søknaden om programfritaket oversendes begrunnet søknad via Utdanningsutvalget til rektor. Dersom fakultetet eller forvaltningsutvalget ikke slutter seg til forslaget om programfritak avsluttes saken.
4. Utdanningsutvalgets samlede vurdering og konkluderende anbefaling sendes deretter til rektor for endelig avgjørelse (rektorvedtak).
5. Programfritaket innvilges for 5 år.

Denne prosedyren gjelder også etter at ex.phil. og områdeemnet er innført i studieprogrammene.